

Evrope, pomisliti pa je treba, da se je velekapital polotil brezobzirnega izkoriščanja samo tam, kjer je imel opravka z nevednim in slabo organiziranim ljudstvom. Velekapital je danes čista surova sila, ki določuje svetovni politički neizprosno zamišljene smernice. Nagibi, ki ga vodijo, so: pohlep, brezskrbnost in brezprimerna lakomnost. Po novih možnostih izkoriščanja, velekapital je vrgel procvitajoče narode v krvavo kopel, velekapital je v štirih sedmih grozno svetovne vojne s salonske zlobe daroval na fisoče in stotisoče mož, mladeničev, žen in nedožitni otrok, velekapital je po končanem krvavem plesu premaganim narodom postavil sesalne cevi na sleherno žito in a velekapital se ne miruje, postavlja si je mnogo novih, še bolj umazanih ciljev! Tri leta se že prerekajo predstavitelji svetovnega velekapitala glede obnove porušenega sveta in še do današnjega dne niso prišli do končnih zaključkov. Zakaj? Ker njih vplavalec ni našel na nobeni konferenci pravega zadovoljstva.

V naši državi imamo veliko neuknega, da se bolje izrazimo: nepismenega ljudstva. Slovenci smo, hvale Bogu, v tem oziru še na najboljši stopnji. Pri Hrvatih se razmere vidno boljšajo, najslabše pa je na žalost v osrčju države — v Srbiji. Zato je srbski velekapital, kolikor ga je bilo in v koliko se je vezal z inozemskim, posebno francoskim, najbolj kritičen na račun srbskega kmeta, na račun srbskega človeka. Kar je uganjala belgrajska „porodica“ (rodbina; to je običajni izraz za velekapitalistične pijavke srbskega ljudstva) s srbskimi zemljoradniki, to je na Hrvatskem v istem smislu delala zagrebska čifutarija. V naši Sloveniji se židovska zalega nikdar ni mogla prav ukoreniniti. Odgovor je lahek. Zadruga misel je pri Slovencih našla odmeva. Oderuštvo v pravem pomenu besede nam je bilo pred vojno neznano. Slovenski obrtnik in trgovec, ki sta si z lastno močjo in z lastnim trudom ustvarila svojo bodočnost, sta se le nekoliko zavedala svojega pokolenja in nista pozabila, da sta sinova kmetijskih staršev. Zato sta bila povprečno solidna in oderuštvo v židovskem smislu jima je bilo tuje. Danes je vse to drugače. V novi državi se je velekapital okorenistil: 1. z neurejenimi razmerami v obratu, 2. z narodnim oduševljenjem ljudstva. Velekapital je našel in podpihoval narodno razpoloženje širokih ljudskih plasti, sam pa je na njih izdeloval jeklene verige, s katerimi jih je kmalu nato začel privezovati ob stebre svojih templjev — bank, delniških in komanditnih družb. In te verige se čedalje bolj in bolj oklepajo gospodarske neodvisnosti našega ljudstva. Nevarnost, ki nam preti, je velika in zato je resno treba premišljevati o načinih in sredstvih, s katerimi se bodo zatirani in teptani vrgli proti sovražnemu velekapitalu.

Kje je pomoč?

Stara prislovica pravi: „Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.“ Kako modri so bili stari ljudje, ki so izrekli te besede, uvidevamo šele sedaj,

ko nas tarejo razne nevolje in nadlogel! Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal! Kadar pridejo volitve, pomisli dobro in previdarno, komu boš povzročil svoje zaupanje. Ne poslušaj raznih političnih evangetistov, ki se bodo zvalili v cedili samih lepih obljub. Veruj le tistim, ki bodo malo obljubljali in so vse življenje poprej posvečevali stvar v temu delu za blagor splošnosti. (Moj prijatelj volitev si lahko sam pomagal. Če boš volil poščno, načelno politično stranko, bo prišla državna uprava v oštene roke. Ne pričakuj pa čudežev, saj veš, da niti Bog ne more vsam ljudem ugoditi. Bodi pa uverjen, da je poštena parlamentarna večina (današnja večina v našem parlamentu) je gnala ona je sokriva vseh slabih razmer v državi; op. ur.) edino sredstvo, s katerim se zamore ljudstvo uspešno boriti proti velekapitalu.

Združite se v zadrugah!

Dugo sredstvo, drugo orozje, ki ga bo treba sukati, ako se bomo hoteli otrestiti kvarnega in razkrojčevalnega vpliva velekapitalizma, je zadruga, Organizaciji velekapitala moramo zoperstaviti organizacijo ljudskega premoženja. Kmet, obrtnik, delavec, vsi se morajo združevati v svojih organizacijah. Organizacija je sicer nekaj brezdušnega, je neko opičje posnemanje, toda, kako se hočete boriti proti velekapitalu, ki vas ravno s pomočjo svoje sijajno izvedene organizacije tisti ob tla in vam ne dopušča gospodarske svobode? Zato pa pravim: Ustanavljajte zadrug, kjer jih še nimate, in ne pustite umirati tistih, ki že obstojajo.

Cim več takih malih zadrug, pa bodisi da so to: nabavljalne, virovalne, denarne, gospodarske itd. — bodo sprejemale naše Zadrugne in Gospodarske zveze v svoje okrilje, tem lažje bodo nastopale proti izkoriščevalcem človeške družbe. Ne nosite denarja v banke, temveč v vaše posojilnice. Posojilnice so zadruga naprave in služijo boju zoper velekapital. Kupujte svoje potrebščine pri drugih, kjer dobiš kot člani ceneje in s tem vplivate na zniževanje cen. Prodajajte svoje poljske pridelke, žirino itd., preko zadrug, in spekulativni mešetarji vas ne bodo gulili ter se debelili na račun vašega truda.

Rad priznavam, da so težkoče, ki ovirajo razvoj našega zadruga, velike. S posojilnicami, torej denarnimi zadrugami, se gre; uradni prostori so lahko v cerkveni hiši, župnišču ali kaplaniji. Navadno zadostuje mala sobica s pisalno mizo in železno blagajno. Drugače je glede konzumov (nabavljalne zadrug). Tu je treba pri mernih prostorov za prodajalno in skladišča. Isto je z gospodarskimi zadrugami, ki ne morejo nakupovati poljskih pridelkov, če nimajo obširnih skladišč. Toda v naših velikih vaseh, posebno ob žel. proci, in trgih bi se vendarle lahko dobilo kakšna gospodarska poslopja, ki bi se v ta namen uredila. Ponekod jih seveda nimajo in s tem je treba računati.

Kadar bo slovensko ljudstvo na lastni koži začutilo, da mu gre za gospodarski obstanek (in ta čas je že

blizu!), bo moralo vse svoje neorganizirane stanovne poklicne vrste svojih gospodarskih organizacij. Zadruga ništvo ne vrši samo gospodarskih nalog. Zadruga je poleg socijalne zakonodaje edino sredstvo, s katerim bo mogoče zaježiti socijalno bedo, po manjanje in ubožstvo. Poglejte si Dansko, Švedsko, Norveško, in prepričajte se boste, da v teh deželah s svojim razvitim zadrugaštvom, visoko nabrazbo nizkih slojev, ni tistih v nebo vpijočih razlik med posedujočim in revnim razredom, kakor pri nas! Zganite se pravočasno, kajti kazalec se približuje 12. uri in gospodarska neodvisnost nas vseh, ki tvorimo slovensko ljudstvo, je v nevarnosti. Pomagajmo si sami in Bog nam bo pomagal!

M. G.

Bratje, nikar!

Ljubljanski list „Slovenski Narod“ je v svoji številki z dne 13. I. m. objavil članek „Davčni vijak“ s katerim obsoja krivično predpisovanje davkov. Članek se glasi sklepno: Ta davčni vijak, ki ne upošteva dejanskih razmer in ki hoče iz malih davkoplačevalcev izprežati več, kakor ima spleh premoženja, je največja nesreča za našo državo, ker bo oblagodna pri nas spravi vse dosedaj še najbolj zanesljive elemente v proletovalni tabor. Opozarimo državno oblast na to dejstvo, naj za Boga ne prenačenja strun in jo svarimo, ker bi lahko rodilo silno zlo. Napravite konec naravnost blaznim izgredom na davcev davkov, ki se se razpahi etno in izključno v bedni naši Sloveniji.“

Dobro, da se „Slovenski Narod“ brambo naše bedne Slovenije, samo bojimo se, da je njegov rešilni klic prišel že prepozno in bo ostal glas v puščavi. Temu svarila na državno oblast bi mi dodali še drugo in sicer ne le v obrambo Slovenije — ampak v zaščito naše celokupne ujedinjene domovine Jugoslavije.

Kakor znano, so v Beogradu sestavili podrobni načrt ljudskošolskega zakona za celo državo. Prosvetni odbor ga že pili in bo prišel v doglednem času pred zakonodavno skupščino. V tem zakonskem načrtu je predvideno, da bodi srbohrvaščina učni jezik na vseh ljudskih šolah v državi.

Bratje, tega nikar; Mi vas ljubimo, kakor ljubimo tudi našo skupno domovino, toda pustite nam to, kar je tudi vam sveto, pustite nam naše narodne svetinje. Naj ne bo med nami ujedinenimi tremi rodni brati notnemu odkazana usoda pastorka, naj nobeđen brat ne vzbuja spominov na brezčutno mačeho staro Avstrijo, podajmo si roke kot enakopravni bratje, ki stanujemo v skupni rojstni hiši — vsak si pa naj svojo sobico opremi po svojem okusu in naš skupni dom bodi dom sreče, bo nerazrusljiva trdnjava, ki bo odbila vsak naskok sovražnika. Mi Slovenci se bomo radi učili vašega narečja, bomo radi srkali krepilo iz vaše z junaštvom prepočene književ

mosti in vašega bajnega junaštva, to da rotimo vas, ne delajte sile, kajti sila rodi srd in odpor, enakopravnost pa rodi vzajemnost, ljubezen in moč, kar je prvi in glavni predpogoj za zdrav razvoj vsake države.

Viničarji in kuhanje žganja iz tropin.

O žganjekuhi je izšla uradna kraljeva, ki prinaša navodila o prosti žganjekuhi za viničarje. Dotični odstavek ponatiskujemo:

I. Zakonodajni odbor je sklenil, da ne plačuje trošarine tudi za omogoteno žganje, ki ga kuhajo obdelovalci vinograde (viničarji) iz vinskih tropin, pripadajočih jim kot del zasluzka, ki stanujejo na posestvu lastnika vinograda in če porabijo skuhano žganje le za svojo lastno potrebo. Čas za kuhanje žganja, ki se dovoli vinogradniku (lastniku vinograda) in viničarju (obdelovalcu vinograda) pa skupno ne more biti daljši, nego pripada vinogradniku po številu njegove družine. (G. d. p. d. 29. 11. 1921, št. 19.647; G. m. I. L. 13. 12. 1921, št. B III. 22-162.)

II. Glede prijave in zatrosarinjenja žganja, ki se je skuhalo trošarj ne prosto za domačo potrebo, a se namerava dati lastniku žgalne priprave kot odškodnina za to, ker je posodil kotel, veljajo ta le določila:

1. Zatrošariniti se mora količina (število litrov) žganja, ki se bo oddala lastniku kotla. Ta količina bo pavšedno vnaprej znana, ker se pogodita proizvajalec žganja in lastnik žgalne priprave že vnaprej, kolika bo odškodnina za izvesten čas (izvestno število ur), ko se bo kuhalo žganje ali pa za vsak kotel vsako polnitev drozge, ki se bo skuhala. Če se pogodi odškodnina po številu polnitev, se ugotovi to število po količini pripravljene drozge.

Če osumi finančna kontrola, da se ni prijavila dejansko pogojena količina žganja, je njena naloga, da stvar preišče in ugotovi, kolika je dejanska količina žganja, ki se je dala lastniku kotla. Če se dokaže, da se je dala večja količina, nego je bila prijavljena in zatrosarinjena, ali pa, da od dana količina sploh ni bila prijavljena, se postopa po točki 135 člena 118 troš. prav. (zaradi tihotapljenja).

2. Ker se mora vložiti prijava in plačati trošarina vnaprej, ko se še ne ve, koliko bo dejanska jakost izdelanega žganja, se mora vzeti za podlago odmere trošarine povprečna jakost žganja s 25%. Trošarina znaša torej po 20 K (5 dinarjev) za vsak liter od danega žganja, t. j. po 20 dinarjev za hektolitrsko stopnjo alkohola.

3. Prijavo vložiti in trošarino plačati mora proizvajalec žganja in ne morda lastnik kotla.

4. Prijava se mora vložiti pisemen na navadnem papirju, enako kakor prijava o prodanih količinah žganja po točki 75. člena 116, troš. pr.

5. Če se odškodnina ne daje v žganju, temveč v kaki drugi protitrustugi, ni povoda za postopanje finanč

plul tesno ob ladijski steni. Zafisnil sem oči, da bi se navadil na temo, in sem legel na dno čolna.

Hitreje in hitreje je plavala „Hispaniola“ in njen mali spremeljivalec z njo. Ze smo bili v eni vrsti z ognjem na obali in nevzdržno nas je nesel tok proti jugu.

Kar se zaguga ladja in se zasusel skoraj za četrt kroga. Obenem zadonijo divji glasovi na krovu in koraki zaropčejo na stopničnih kabine.

Pijanec sta končno opazila nesrečo —

Tesno sem se stisnil na dnu čolna in priporočil svojo dušo stvarniku. Vsak trenutek sem pričakoval, da odeta ladja in čoln treščila ob skalo in se razbila — in konec bo mojega potovanja —

Ure in ure sem tako ležal. Gorincoj, sem in tja so me gonili valovi — zdajpazdaj me je oškropilo morje, utrujenost se me je lotevala, brezdušna otopenlost je legla name, in končno me je objel spanec in zaspal sem v guga-jočem se čolniču in sanjal o domu in o materi —

XXIV.

Svetel dan je bil, ko sem se prebudil.

Moj čolnič je plaval ob jugozapadnem rtu otokovega. Solnce je že stalo precej visoko, pa zakrival ga je še „Daljnogled“, ki je na tej strani otoka v navpičnih stenah strmo padal v morje.

Komaj četrt milje sem bil od obale in mislil sem si najprvo, da ne bo težko priti na suho.

Pa izgledalo je drugače!

Jugozapadno obrežje je bilo skalnato in strmo in divje so se zaganjali valovi ob pečine. Če bi si bil upal tu blizu, zdrobili bi me bili, in če bi bil tudi prišel do obrežja, bi se bil zastonj trudil ob strmih čerch navzgor.

Pa to še ni bilo vse;

Na gladkih obrežnih stenah sem zagledal velike, mastne živali, leno so lžale na solneu in zdajpazdaj je katera z glasnim truščem planila v vodo in skale so odmevale od njihovega laganja.

Fozneje sem zvedel, da so to morski Levi in da nikomur ne storijo nič žalega. Toda v tistem trenutku so mi črne živali naredile tolik strah, da bi za nobeno ceno ne bil šel na suho, tudi če bi bilo obrežje dostopnejše.

Rahel, pa stalen veter je pihal od juga. Razen tega je tekla močen mor-

ski tok krog južnega rta otokovega in se na zapadnem obrežju obrnil severu. Ni mi torej bilo treba druge ko prepuštili se vetru in morju, pa sta me nesla na sever. Tam se mi bo, tako sem sodil, gotovo ponudila ugodnejša prilika, da pridem na suho.

Čudil sem se, s kako lahkoto je obvladal čolnič tudi velike valove. Malo je poskočil in zaplesal, pa je bil preko takega sinjemodrega, belo ovenčanega brega globoko spodaj v dolini med dvema valima.

Poskušal sem vestati. Pa komaj sem se ganil, že je izgubil čola ravnotežje, veliki vali so pljusknili nanj in ga zalili, mene pa vsga premočili.

Ni bilo druge pomoči — mirno sem moral obležati na svojem mestu in se prepustiti usodi.

Strah me je bilo, pa poguma nisem izgubil. Izplal sem s klobukom vodo iz čolna, nato pa opazoval, kako si je delal pot med valovjem.

Kakor hribi na celini, tako tudi ti vodni bregovi niso bili povsod enako visoki. Strmi vrhovi so na njih menjevali s prelazi, ravnicami in dolinami. Sam sebi prepuščen si je čolnič iskal svojo pot čez take prelaze in se izogibal strminam in grebenom.

„Dobro“, sem pomislil, „pa bodem pustil čolniču, naj gre svojo pot! Na ugodnih mestih pa mu pomagam z vestanjem proti bregu!“

Rečeno storjeno, Mirno sem ležal v čolnu, se naslanjal na komolec, opazoval morje in skušal od časa do časa s lahkim udarci vesla dati čolnu smer proti obrežju.

Počasi je slo, pa slo je. Bliže in bliže mi je prihajalo obrežno skalovje in zeleno drevje in računal sem, da se mi bo posrečilo priti na suho pri prihodnjem rtu.

In skrajni čas je bil zame. Solnce je žarelo z neba, vroče je bilo, sluzna morska voda se mi je sušila po obrazu in na ustnicah, — silno me je žejalo. In zelenje in bregovi, ki so mi bili tako blizu, so še povečevali moje muke.

Približal sem se rtu, da bi bil skoraj lahko skočil na skale — pa na mojo nesrečo je bil tok močnejši nego jaz, — zanesel me je mimo —

Obupaval bi bil, da me ni v tistem trenutku zamotil nov, nenavaden pri-zo —

Ko me je zasukal fok krog rta proti severu, sem zagledal pred seboj „Hispaniola.“ (Dalje prih.)